

Komenský vykládá Komenského

Citáty Jana Amose Komenského

Epizoda 01 – Jak šel Poutník do světa

Co říká Komenský o své knize

Podobně byla sepsána (roku 1623) pod názvem Labyrint světa a lusthauz srdce kniha obsahu velmi užitečného, líčící bloudění a motání, marnosti a strádání všech lidí (všeho věku, pohlaví, postavení, stavů, zaměstnání i hodností) a malující živými barvami a pomocí rozmanitých symbolů, která nikde není žádného pravého pokoje, dokud k sobě člověk nevpustí skrze víru Krista a nespojí-li se s ním oboustranným a neporušitelným poutem lásky. *Seznam spisů J. A. Komenského, neboli tak zvaný List Montanovi, 1661.*

Návrat k otci

Necháme-li však stranou všechny knihy lidské, učiníme-li vůdcem jediného Boha s jeho třemi knihami (rozum, příroda, Bible) a půjdeme-li všichni po této jediné cestě, můžeme doufat v souhlas tak jistě, jak jistě se musí shodovat Boží srdce, ústa a ruka. Velmi svatá je tedy rada o možnosti, aby se synové církve osvobodili od tohoto nekonečného namáhání (jak praví Šalomoun, Kaz 12,12), aby se jakoby z putování vrátili domů, k sobě a do svého příbytku (k podstatě věcí), aby se dali přivést zpět k společnému otci Bohu a místo tolika obtížných labyrintů našli ráj rozkoší. *Obecná porada o nápravě věcí lidských III. 320*

Celý svět se stal labyrintem

Chtěli jsme totiž být bohy, avšak ďábelským způsobem: být podobni Bohu vlastní vševědoucností a rovni ďáblu vypovězením poslušnosti. A král veškerenstva, aby nás potrestal, nám tento svět, pro nás stvořený, divadlo své moudrosti, proměnil v labyrint. Do něho jsme všichni byli uvedeni a bloudíme bez konce, jak to potvrzuje svědectví Šalomouna i všech moudrých a sama smutná, trvale se opakující zkušenost. Celý svět je totiž velký labyrint s bezpočtem menších, které jsou v něm, takže není smrtelníka, který by v nějakém nezabloudil – spíše jeden a týž člověk bloudí v mnoha labyrintech. *Unum Necessarium str. 31.*

Je třeba začít u sebe

To teprve bude znamenat začít s prací tam, kde se má začít, a zvolit pevný střed k opsání kružnice. Neboť obecná náprava nepůjde kupředu, nenapraví-li se jednotlivci každý zvlášť; vždyť souhrn se skládá z jednotek. Veřejnou nápravu, to je proměnu, nesmí podnikat žádný soukromník, ale soukromou ano! Zde nelze nikomu zabránit, aby si v sobě a kolem sebe nezakládal ráj, aby v sobě nezřizoval království a aby v sobě nevztyčoval svému Bohu oltář, veskrze rozumně a oddaně jednaje s věcmi, se sebou samým i s Bohem, nalézaje v tom potěšení. *Obecná porada o nápravě věcí lidských III. 369*

Ráj srdce je v Bohu

Mimo tuto cestu návratu k sobě a v sebe, k Bohu a v Boha nelze doufat v žádnou spásu, v žádný klid, v žádné štěstí. Ať je hledá člověk v sobě nenapravený kdekoli, přece je nenajde, ale hledáním

se unaví, unaven bude želet, žalem bude lkát, lkaním bude zoufat a zoufáním zhyne. Světlo není jinde než ve světle, pokoj než v pokoji a všechno než v jednom. *Obecná porada o nápravě věcí lidských III. 373*

Kterak Komenský v životě zabloudil v labyrintech

Zmiňoval jsem labyrinty společné lidskému rodu; mám připomenout také vlastní? Zahalil bych vše mlčením, kdybych nevěděl, že jsem měl také pozorovatele svých činů a utrpení, a kdybych se nebál, že budu pohoršovat chybami, které jsem nenapravit. Ale poněvadž se bohu zalíbilo dát mi srdce toužící po obecném dobru, svěřovat mi veřejnou úlohu a vystavovat mne různým příležitostem, a poněvadž jsou některé mé činy vystaveny kritice, měl jsem za to, že se proto musím o nich zmínit – aby viděli ti, co mě měli nebo dosud mají za vzor píle a zvědavosti, že lze chybovat i s dobrými úmysly, a naučili se podle mého napomenutí buď se chybám vyhýbat nebo je podle mého příkladu napravovat... A tak vzdávám díky svému Bohu, že chtěl, abych byl po celý život mužem touhy; a i když tím dovolil, abych se zapletl do různých labyrintů, dal už také možnost mnohé překonat, nebo mi už svou vlastní rukou otvírá výhled k blaženému pokoji. *Unum Necessarium str. 159-160*

Citáty jsou vybrány z těchto knih Jana Amose Komenského a vztahují se vždy k obsahu jednotlivých dílů animovaného seriálu:

KOMENSKÝ, J. A. *Obecná porada o nápravě věcí lidských, I., II., III.*, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1992.

KOMENSKÝ, J. A. *Labyrint světa a ráj srdce*, Žandov: Nakladatelství Poutníkova četba, 2010.

KOMENSKÝ, J. A. *Unum Necessarium - Jedno nezbytné*, Praha: Nakladatelství Kalich, 1999.

KOMENSKÝ, J. A. *Předehra pansofie, Objasnění pansofických pokusů*, Praha: Nakladatelství Academia, 2010

KOMENSKÝ, J. A. *Didactica*. In Dílo Jana Amose Komenského Opera omnia, sv. 11, Praha: Nakladatelství Academia, 1973

KOMENSKÝ, J. A. *Epistula ad Montanum*. In Dílo Jana Amose Komenského Opera omnia, sv. 1, Praha: Nakladatelství Academia, 1969

Odkazy u citátů z Obecné porady o nápravě lidských jsou ve formátu svazek (římskými číslicemi) a číslo stránky.

